

ALŽBĚTA BISKUPOVÁ

Dnes, zbavena této pozice nejvyšší hodnoty, se pravda, jako prostá představa, posvátná ale uklidňující, ještě nevytratila. Její existence zůstává nezbytná v každém kroku, kterým se ji snažíme přiblížit. Ztratila své postavení *a priori*, nedosažitelné postavení, ve prospěch možnosti používat slovo *pravda*, jak to navrhoval Austin. Mluvme tedy o užívání pravdy, které někteří nazývají sjednocením faktů, jehož kritérii je prokazatelnost, shoda, přiměřenost, předmět zkušenosti a rozumnost. Tyto termíny vyznačují cestu ke dvěma směrům, které věda zahrnuje, a to scientismus nebo fyzikalismus a relativismus.

Jeden tvrdící, že se dá vše pochopit tím, že se to rozloží na částice ne-li prvky, nás děsí, protože povoluje kontrolu nad vším. Svou arogancí, ve které se projevuje neznalost dílčích vlastností a pomíjivost našich vědomostí, nás tento postoj odrazuje a spolu se strachem a únavou, vytvořenou náročným vědeckým postupem, krmí svými excesy teze relativistů o vědě, která nebude nic víc než rozmluva, relační a operační předcítání, bez nesporného odkazu a podřízena rizikům a tlakům, lobbistům, ideologiím, víře a zájmům.

Bude mít jen užitkovou hodnotu. Paul Valéry, ve své promluvě o umění a poezii během inaugurační přednášky na Collège de France, která šokovala Simona Weila, mluvil o užitkových hodnotách a připomněl zákony nabídky a poptávky. Čelem k tomuto relativismu hodnot, které se velmi liší od těch popsanych kvůli vědě Henrim Poincarém a ještě více od těch přiživovaných vírou, se Husserl, ve své knize *Krises* obával, že se věda vzdala řeckých ideálů „theoria“ a to ve prospěch tzv. technických teorií, účinných, ale volnomyšlenkářských svými požadavky na pravdu.

Opuštění od pátrání po absolutní pravdě ve prospěch rozčleněnému, operačnímu přístupu k faktům zahrnuje upuštění od vědeckého tvrzení, že je vše známé a zaplnění místa, odkud jsme vypudili náboženství. Je tedy třeba připustit, popoháněni Delacroixovým projevem, že „exaktnost není pravdivost“. Na příkladu z vědy života je záhodno v této fázi vyhlásit, že tato pozice ústupu realisty není ani trvalá, ani příjemná. Vlastně z na jedné straně zahrnuje riziko, že zakryje nějakým přesně analyzovaným detailem bytí v celistvosti, jeho „pravdu“, na druhé straně, že zapomene, že vědecký fakt je vzestupný odhad dobytý omylem.